

Spelkortet – vad handlar de om?

DEMOKRATISKA BESLUT

LÄNGE LEVE ASYLRÄTTEN - Rättigheter stärks för personer som har fått asyl och permanenta uppehållstillstånd återinförs

ALLA SKA MED – en historisk satsning för att minska det demokratiska utanförskapet lanseras.

ORDET SKA VARA FRITT - Åtgärder vidtas så att hot och hat mot opinionsbildare minskar.

TRYCK-FRIHET - Presstödet ökar och en demokratiklausul införs

INTE DÖMD, INTE GLÖMD - Lagstiftningen stärkt för att garantera brottsmisstänkta rätt till en rättvis rättegång

NU REDER VI UT DET HÄR - en utredning tillsätts för att undersöka sätt att stärka skyddet för grundlagen

HEJ DÅ, HAT - Lagen om hets mot folkgrupp stärks och polisen får mer resurser för att bekämpa hatbrott

AUKTORITÄRA BESLUT

ADJÖ ASYLRÄTT - De som står upp för asylrätten klassas som terrorister och kan straffas därefter.

Asylrätten är en grundläggande mänsklig rättighet. I länder som exempelvis Ungern har man inrättat åtgärder som inskränker rätten till asyl. Lagen som kallas "Stop Soros" (2018) gör det olagligt för ungerska individer och organisationer att bistå personer som ansöker om asyl. Personer som erbjuder juridisk rådgivning eller annan hjälp till asylsökande kan åtalas och straffas. Det finns även andra länder med auktoritära regimer eller där regeringar aktivt begränsar yttrandefriheten och medborgerliga rättigheter, där det kan vara straffbart eller farligt att stå upp för asylrätten.

I LAGENS NAMN – Domare och myndighetschefer byts ut för att säkerställa att "rätt" beslut fattas framöver.

Ett steg i processen av demokratisk nedmontering, även kallad autokratisering, är att konsolidera makten. Det innebär att demokratiska institutioner undermineras genom repressiva metoder: opartiska domare

ersätts med domare som är lojala till regimen, oberoende medielicenser dras in och lojalister placeras på nyckelpositioner inom militären. För att kunna legalisera förtrycket antas nya lagar, som ser till att ledaren ska kunna behålla makten så länge som möjligt.

Detta är inte ovanligt i mer auktoritära stater såsom Turkiet, Ryssland, Kina, Belarus och Venezuela. Men även demokratier som Polen och Ungern tillämpar repressiva metoder. Under 2023 föreslog den svenska regeringen nya direktiv som innebär att tjänstemän som arbetar med att genomdriva Tidöavtalets politik ska kunna få högre lön än andra tjänstemän. I Project 2025, som är framtaget av den konservativa tankesmedjan Heritage Foundation i USA, står bland annat att upp till 50 000 regeringsfunktionärer ska ersättas med politiska anställningar.

GÖR EN PUTIN – Alla som kritiserar makten måste presentera sig som "utländsk agent".

I Ryssland är icke-statliga organisationer som tar emot ekonomiskt stöd från utlandet skyldiga att registrera sig som så kallade "utländska agenter". Lagen har i synnerhet riktats mot organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter och klimatfrågor. Genom att stämpla dessa organisationer som utländska agenter undergrävs deras legitimitet, samtidigt som staten ges utökade möjligheter att kräva insyn i deras verksamhet. Som en följd har många civilsamhällesorganisationer tvingats upphöra med sin verksamhet i Ryssland. Lagen har mött omfattande kritik för att inskränka grundläggande mänskliga rättigheter, såsom förenings-, mötes- och yttrandefrihet, samt för att bidra till ett systematiskt förtryck av det ryska civilsamhället. Under 2024 antogs en liknande lag även i Georgien.

KONTOLLERA KULTUREN – All konst och kultur som inte visar upp en romantiserad bild av nationens diverse stoltheter förbjuds.

I många auktoritära länder kontrollerar staten konsten och kulturen. Kulturella uttryck som uppfattas som kritiska mot staten eller som inte passar in i partiets ideologi censureras eller förbjuds. Det kan inkludera förbud mot att porträttera kungafamiljen, regimen eller religiösa ledare på ett icke-önskvärt sätt eller att ett förbud

mot att förmedla politiska budskap som motsätter sig regimens ideologi i konsten.

Det finns även flera exempel på länder som förbjuder konst och kultur som visar stöd mot hbtqi-personer. I vissa länder är det främst förbjudet om kulturen riktar sig till minderåriga, medan det i andra länder råder ett totalt förbud.

MER DÖDSSTRAFF ÅT FOLKET! - Dödsstraffet återinförs för att visa att regeringen verkligen menar allvar när de pratar om hårdare tag.

Under de senaste åren har politiska partier förespråkat eller infört åtgärder som strider mot mänskliga rättigheter under parollen ”hårdare tag”. Kortet anspelar på den retoriken som succesivt förflyttar gränserna för vad som är accepterat i en rättsstat och inte. Att dödsstraff skulle införas i Sverige är däremot högst osannolikt. Dödsstraffet bryter mot den mest grundläggande mänskliga rättigheten – rätten till liv. 2017 hade över två tredjedelar av världens länder antingen avskaffat dödsstraffet i sin lagstiftning, eller tillämpar det inte längre i praktiken. Det finns ingen forskning eller bevis som visar att dödsstraff leder till minskad kriminalitet. Beslutet att döma någon till döden fattas ofta inom orättssäkra rättssystem. Om och när ett felaktigt beslut fattas kan ett dödsstraff aldrig göras ogjort. I de länder som tillämpar dödsstraff är det inte ovanligt att de används för att tysta motståndare till regimen. I Europa är det endast Belarus som fortfarande utför dödsstraff. Tidigare har det varit begränsat till brott såsom mord och terrordåd, men under 2023 införde de även dödsstraff på straffskalan för brottet ”högförräderi”.

BYE BYE, PUBLIC SERVICE – Public service privatiseras och säljs till högstbjudande regimtroga vän - på ungerskt vis.

Fria och oberoende medier är avgörande för demokratin. Det bidrar till informerade och kunniga medborgare och möjliggör att ställa makthavare till svars. Syftet med public service är att bedriva radio, tv och liknande tjänster i allmänhetens tjänst, med ett oberoende, icke-kommersiellt uppdrag som ska stärka demokratin.

Enligt ”Liberties Media Freedom Report 2024” är mediefrihet och mediepluralism på bristningsgränsen i många EU-länder. Det är ett allvarligt hot mot det demokratiska samhället. I många länder i Europa försöker politiker styra public service-bolagens innehåll.

I Ungern har man placerat regimlojala personer som chefer i statsmedier och inrättat ett medieråd som är fyllt av medlemmar av regeringspartiet. Det innebär att regeringen har direkt makt över innehållet i public service.

Det är ett sätt för en regering att konsolidera makten, som är en del i den demokratiska nedmonteringsprocessen som kallas autokratisering och gör det i förlängningen svårare för den sittande regeringen att avsättas.

SLIPA BORT SKÅNSKAN! - Skåne klassas som ett ”ghetto” där skåningar måste assimileras genom undervisning i rikssvenska.

Flera internationella dokument och konventioner erkänner betydelsen av språkliga rättigheter som en del av rätten till kulturell identitet, yttrandefrihet och utbildning. Ett särskilt skydd finns för de erkända minoritetsspråken. Exempelvis säger Artikel 13 i FN:s deklaration om rättigheter för ursprungsfolk (UNDRIP) att ”ursprungsfolk har rätt att återuppliva, använda, utveckla och överföra sina språk, skrifter och ortsnamn.”

Det finns flera länder där regeringar aktivt försöker minimera användningen av minoritetsspråk eller dialekter och istället främja majoritetsspråket. Ett exempel på detta är Kina som en lång historia av att främja mandarin (standardkinesiska) som det nationella språket. Även om Kina officiellt erkänner flera minoritetsspråk och har lagar som ska skydda dem har regeringen under de senaste åren intensifierat ansträngningarna att sprida mandarin på bekostnad av minoritetsspråk, särskilt i regioner som Xinjiang, Tibet och Inre Mongoliet. Ett annat exempel är Turkiet där det under lång tid har funnits en tydlig agenda för att främja turkiska som det

enda legitima språket, vilket har inneburit förtryck av andra språk som kurdiska, armeniska och andra minoritetsspråk. Även om det har skett vissa förbättringar under senare år, med möjlighet att undervisa på kurdiska i vissa skolor, kvarstår många begränsningar.

ALLTID REDO - Scoutkåren får en ny uppgift: att kartlägga och ange de som kritiserar makten.

Kortet anspelar bland annat på situationen i Nigeria sedan 2015, när Muhammadu Buhari blev president. Då skapades runt 360 civilsamhällesorganisationer som var lojala med regimen. De hade till uppgift att både försvara regeringen, och angripa och delegitimerade oberoende civilsamhällesorganisationer, journalister och aktivister. Det senare har skett genom utpekningar via presskonferenser, demonstrationer, mediala kampanjer och sociala medier – ofta med krav på utredning, nedstängning eller åtal. I vissa fall har retoriken inkluderat uppvisning till våld eller repression mot utpekade organisationer, vilket i praktiken innebär att identifiera och göra regimkritiker till legitima mål.

BEVARA GOTLAND GOLTÄNDSKT

- STHLM-fria zoner införs på Gotland då stockholmares livsstil anses hota den traditionella gotländska kärnfamiljen.

Kortet anspelar på en lag som infördes i Polen 2019: så kallade hbtq-fria zoner. Lagen gör det möjligt för städer eller kommuner och län att förbjuda hbtqi-personer inom avgränsade geografiska områden. Platserna i fråga tar avstånd från vad de kallar "hbtqi-ideologin", eftersom "ideologin" hotar idén om den heterosexuella kärnfamiljen. Ungefär en tredjedel av Polen beräknas ha infört zonerna. Även om zonerna inte har några juridiska konsekvenser bidrar de till ett klimat av diskriminering och utanförskap. Det har lett till ökad stigmatisering och marginalisering av hbtqi-personer i de berörda områdena.

LANDETS NYA LÄRA - Alla universitetskurser som förespråkar ett kritiskt förhållningssätt ersätts med kurser om hur allt var bättre förr.

En utbildning som förespråkar ett kritiskt förhållningssätt är grundläggande för ett demokratiskt samhälle.

Det främjar att medborgarna i landet utvecklar ett kritiskt tänkande, får en större förståelse för kulturell och social mångfald, bygger ett starkare skydd mot propaganda och desinformation och möjliggör att de kan ifrågasätta och utvärdera politiska system, lagar och institutioner.

I många länder där politiken präglas av en vilja att återgå till "traditionella värderingar" påverkas ofta kursinnehållet vid universitet och högskolor för att spegla dessa värderingar. I länder som Polen, Ungern, Ryssland och Turkiet har traditionella värderingar, nationalistiska perspektiv, patriotiska och religiösa inslag tagit större plats i läroplanen under de senaste åren. I USA har flera delstater vidtagit åtgärder för att begränsa eller förbjuda undervisning av kritisk rasteori och liknande ämnen i skolorna och har ersatts med en mer traditionell syn på amerikansk historia.

SLUTSKOJAT – Att skoja eller skvallra om personer i kungahuset likställs med förtal och straffet skärps avsevärt.

I många länder är kritik mot eller skämt om kungligheter och presidenter förenat med allvarliga juridiska konsekvenser, inklusive fängelsestraff. Yttrandefriheten i Sverige sträcker sig långt och enligt lag har varje medborgare rätt att i tal, skrift eller bild meddela upplysningar och uttrycka tankar, åsikter och känslor. Därmed får man skämta och skvallra om kungahuset så länge det inte utgör antingen hets mot folkgrupp, förtal eller kan utgöra ett hot mot rikets säkerhet.

Att begränsa medborgare att skoja och skvallra om kungligheter eller presidenter riskerar inskränka på möjligheterna att öppet kritisera makthavare och minskar det demokratiska samtalet.

KRITIK UNDANBEDES – All kritik mot staten måste först godkännas av staten

Att öppet kunna kritisera staten är en grundläggande rättighet i ett demokratiskt samhälle. Det främjar transparens från staten och demokratisk delaktighet hos medborgarna. Det är också viktigt för att kunna skydda och främja mänskliga rättigheter och belysa ojämlikhet och diskriminering. Det är därför oerhört viktigt att makten ska kunna granskas och kritiserats öppet av både privatpersoner, media och andra institutioner.

NEPOTISM JAVISST – Statsministerns svåger utses till generaldirektör för säkerhetspolisen

Nepotism innebär att förmåner eller positioner ges till makthavares släktingar utan hänsyn till meriter eller kapacitet för att utföra arbetet i fråga. Begreppet används främst i politiska sammanhang. Nepotism på högpolitisk nivå medför många allvarliga risker: risk för ökad korruption där de egna intressena gynnas över allmänhetens, risk för att personer i maktposition inte har tillräcklig kompetens för att utföra sitt jobb, en minskad tillit till statliga intuitioner och en minskad förmåga för dem att verka oberoende, ökad ekonomisk och social ojämlikhet i samhället och en större utmaning för utomstående att nå maktpositioner.

Nepotism sker i många länder. I Sverige finns det idag flera mekanismer och lagar som syftar till att

